

EELNÕU 12.09.2024

Veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotlusele keskkonnamõju eelhindang

Jaano Reima esitas 17.08.2024 Keskkonnaametile veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotluse Lahe jõest eemaldada kaldaga ühenduses olev ujuvsaar, mis asub Savimetsa külas Peipsiääre vallas Alatskivi metskond 36 katastriüksusel (katastritunnus 12601:007:0337; sihtotstarve veekogude maa). Tegemist on jõega, mis ühendab Lahepera järve Peipsi järvega.

Keskkonnaamet kontrollis taotluse vastavust nõuetele ja pidas esitatud teavet piisavaks veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu menetluse algatamiseks.

Taotletav tegevus (99 m³ sette eemaldamine veekogust ei ole keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi ka *KeHJS*) kohaselt olulisega keskkonnamõjuga tegevus. Keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang tuleb Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ (edaspidi *määrus nr 224*) § 11 lõike 7 kohaselt anda veekogu süvendamisele mahust alates 100 kuupmeetrit. Seega arvestades taotletava tegevuse väikest mahtu, ei oleks vajalik keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindangu andmine, kuid kavandatav tegevus asub Lahepera hoiualal (keskkonnaregistri kood KLO2000237), mis on arvatud Natura 2000 võrgustikku Lahepera loodusalana (RAH0000155) ja Lahepera järve linnualana (RAH0000073).

Lahepera loodusalal kaitstakse loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpi vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130) ja direktiivi II lisas nimetatud liikide hariliku tõugja (*Aspius aspius*), hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) isendite elupaiku.

Liigid, mille isendite elupaiku Lahepera järve linnualal kaitstakse on mustviires (*Chlidonias niger*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), väikekajakas (*Larus minutus*), väikekoskel (*Mergus albellus*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

KeHJS § 3 lõike 1 punkti 2 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui kavandatakse tegevust, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud, et sellega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitseeesmärgile, ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik.

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt otsustaja vaatab tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi ka KMH) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lõikes 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, veeseaduse § 198 lõike 2 kohaselt on antud juhul otsustaja Keskkonnaamet KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lõike 2 punkti 22, määruse nr 224 § 1 lõike 1 ja § 15 punkti 8, KeHJS § 6¹ lõike 3 ja § 11 lõigete 2 ja 4 kohaselt peab loa andja andma eelhindangu selle kohta, kas selline tegevus, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis võib üksi või koostoimes muu tegevusega eeldatavalt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala või kaitstavat loodusobjekti, on olulise keskkonnamõjuga tegevus ning kaaluma KMH algatamise vajalikkust. KeHJS § 11 lõike 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhindangust ja asjaomase asutuse seisukohast.

I. EELHINNANG

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6¹ lõike 3 järgi annab Keskkonnaamet eelhinnangu taotluses esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ (edaspidi määrus nr 31).

1. Kavandatav tegevus

1.1. tegevuse iseloom ja maht

Veekeskkonnariskiga tegevuse registreerimise taotlus esitati Lahe jõest kaldaga ühenduses oleva ujuvsaare eemaldamiseks, mis asub Savimetsa külas Peipsiääre vallas Alatskivi metskond 36 katastriüksusel (katastritunnus 12601:007:0337; sihtotstarve veekogude maa). Tegemist on jõega, mis ühendab Lahepera järve Peipsi järvega.

1.2. tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähi- piirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Tööde ala asub asub Lahepera hoiualal (keskkonnaregistri kood KLO2000237), mis on arvatud Natura 2000 võrgustikku Lahepera loodusala (RAH0000155) ja Lahepera järve linnualana (RAH0000073).

Lahepera loodusala kaitstakse loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpi vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130) ja direktiivi II lisas nimetatud liikide hariliku tõugja (*Aspius aspius*), hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) isendite elupaiku.

Liigid, mille isendite elupaiku Lahepera järve linnualal kaitstakse on mustviires (*Chlidonias niger*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), väikekajakas (*Larus minutus*), väikekoskel (*Mergus albellus*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

Kavandatava tegevuse mõju prognoosimisel on lähtutud taotluses märgitust, mille järgi on sette eemaldamise maht 99 m², eemaldatavad setted soovitakse paigutada kaldale.

Lähtutud on Lahepera hoiuala kaitsekorralduskavast aastateks 2011-2020 (edaspidi *kaitsekorralduskava*), millega on määratud Lahepera hoiualal kaitstavate oluliste kaitseväärtuste paiknemine ja kaitseks vajalikud meetmed. Kasutatud on ka aruannet „Lahepera järve pesitsus- ja rändeaegne linnustiku inventuur“ (Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituut, koostaja Kaarel Võhandu, 2015) ning Lahepera järve ökoloogilise seisundi parandamise insenertehnilise kava keskkonnamõju hindamise aruannet (AS Maves, töö nr 16166, vastutav täitja Madis Metsur, 2018).

1.3. ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Ujuvsaare eemaldamisega taastumatuid loodusressursse ei kasutusse ei võeta. Mõju põhjaveele ei ole, töökorras tehnika kasutamisel ei ole põhjavee või pinnavee saastumise ohtu.

1.4.tegevuse energiakasutus

Ujuvsaare eemaldamisega otsest energiakasutust ei kaasne.

1.5.tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Taotletava tegevusega ei kaasne saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Ajutiselt võib setete eemaldamise ajal tõusta töötsoonis vees heljumi sisaldus, mis peale tööde lõppu tavapäraselt normaliseerub.

Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne, samuti ei põhjusta tööde läbiviimine norme ületavat müra.

1.6. tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Ujuvsaare eemaldamisega ei kaasne jäätmete teket.

1.7.tegevusega kaasnevate avariolukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Kui tegevuse läbi viimisel kasutatakse tehniliselt korrasolevaid masinaid, ei kaasne ujuvsaare eemaldamisega tavapäraselt avariolukordade esinemist.

1.8.tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide ohust teaduslike andmete alusel

Tegevusega ei kaasne eeldatavalt suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

2.1.olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Töödega ei kaasne muutusi maakasutuses.

2.2.alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Tööde käigus eemaldatakse Lahe jõest kaldaga ühenduses oleva ujuvsaar, mis asub Savimetsa külas Peipsiääre vallas Alatskivi metskond 36 katastriüksusel (katastritunnus 12601:007:0337; sihtotstarve veekogude maa). Tegemist on jõega, mis ühendab Lahepera järve Peipsi järvega.

Tööde piirkonnas ei paikne maavarade leiukohti.

2.3.keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Tööde ala asub asub Lahepera hoiualal (keskkonnaregistri kood KLO2000237), mis on arvatud Natura 2000 võrgustikku Lahepera loodusala (RAH0000155) ja Lahepera järve linnualana (RAH0000073).

Lahepera loodusala kaitstakse loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpi vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130) ja direktiivi II lisas nimetatud liikide hariliku tõugja (*Aspius aspius*), hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) isendite elupaiku.

Liigid, mille isendite elupaiku Lahepera järve linnualal kaitstakse on mustviires (*Chlidonias niger*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), väikekajakas (*Larus minutus*), väikekoskel (*Mergus albellus*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

Ajaloolised, kultuuriloolised ning arheoloogilised väärtused tegevuse lähipiirkonnas teadaolevalt puuduvad. Tegevuse ala on hajaasustusega. Keskkonna vastupanuvõimet ei ületata.

2.4. inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Kavandataval tegevusel (ujuvsaare eemaldamisel) puudub otsene mõju inimese tervisele ja heaolule.

3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Jõest ujuvsaare eemaldamine on ühekordne tegevus piiratud alal ning võib eeldada, et see ei muuda olulisel määral Lahepera järve omadusi ning ei ohusta eeldatavalt järve seisundit, kui välditakse setete kannet järve. Kavandataval tegevusel ei ole olulist mõju Lahepera järvele ja puudub negatiivne mõju kaitse-eesmärgiks olevale elupaigatüübile vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järved (3130).

Kui ujuvsaare eemaldamine viiakse läbi väljaspool kaitstavate lindude pesitsusperioodi (15.03-31.07) ei ole tegevusel eeldatavasti olulist mõju lindude elupaikadele ning seisundile.

Lahepera hoiuala kalastiku kaitse peamiseks ja kõige efektiivsemaks kaitsekorraldusmeetmeks on märgitud setete eemaldamine Lahe jõest ehk tegevus on ala kaitsekorralduseks otseselt vajalik (KeHJS § 3 lg 1 punkt 2), millest lähtuvalt saab pidada ujuvsaare eemaldamist tegevuseks, millel on positiivne mõju Lahepera järve loodusala kaitse-eesmärgiks olevatele kalaliikide seisundile.

Keskkonnaametit tuleb teavitada ujuvsaare eemaldamise tööde ajast

3.1.mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus

Valguse, soojuste, kiirguse ja lõhna reostust ujuvsaare eemaldamisega ümbruskonnale eeldatavalt ei kaasne. Eeltoodud tegevusega ei kaasne saasteainete heidet välisõhku, mis põhjustaks pöördumatuid muutusi antud piirkonnas. Tööde teostamise perioodil kaasneb ajutine müra. Kavandatavat tegevust saab käsitleda kui tavapärase ehitustegevust. Ehitusest ja materjali veost tingitud müra ja vibratsioon jäävad tavapärasele ehitusega kaasnevale tasemele.

Tööde teostamisega kaasneb lokaalne mõju Lahepera järvele, kuna tekkiva heljumi levimise ja mõju minimaliseerimiseks tuleb veekeskkonnas töid teostada madalveeperioodil. Kuna sette eemaldamise maht on väike, siis on heljumi kogused vees vähesed ja oluline mõju Lahepera järvele puudub.

3.2.mõju ilmnemise tõenäosus

Lahepera järvele veekvaliteedile olulist mõju ei kaasne, kuna töid teostatakse madalvee perioodil, et vähendada sette ja heljumi koormust.

3.3.mõju tugevus, kestus, sagedus ja pöördumus

Ujuvsaare eemaldamine on ühekordne tegevus. Seega on tegemist peamiselt tööde ajal esineva väheldase mõjuga. Peale tööde lõppu häiring veekogule lõpeb ning veekogu veekvaliteet on eeldatavalt endine.

3.4.mõju piiriülesus

Kavandatava tegevusega ei kaasne piiriülest mõju.

3.5.mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.5.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused

Tööde ala asub asub Lahepera hoiualal (keskkonnaregistri kood KLO2000237), mis on arvatud Natura 2000 võrgustikku Lahepera loodusalana (RAH0000155) ja Lahepera järve linnualana (RAH0000073).

Lahepera loodusalal kaitstakse loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpi vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130) ja direktiivi II lisas nimetatud liikide hariliku tõugja (*Aspius aspius*), hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) isendite elupaiku.

Liigid, mille isendite elupaiku Lahepera järve linnualal kaitstakse on mustviires (*Chlidonias niger*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), väikekajakas (*Larus minutus*), väikekoskel (*Mergus albellus*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

3.5.2 Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 alale

Kavandatava mõju hindamsiel on aluseks Lahepera hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2011-2020 (edaspidi *kaitsekorralduskava*), millega on määratud Lahepera hoiualal kaitstavate oluliste kaitseväärtuste paiknemine ja kaitseks vajalikud meetmed.

Lahepera järve linnuala

Liigid, mille isendite elupaiku Lahepera järve linnualal kaitstakse on mustviires (*Chlidonias niger*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), väikekajakas (*Larus minutus*), väikekoskel (*Mergus albellus*) ja tuttpütt (*Podiceps cristatus*).

Viiest kaitse-eesmärgiks olevast linnuliigist kolm pesitsevad järvel (mustviires, väikekajakas ja tuttpütt) ning kaks liiki esinevad vaid läbirändel (väikeluik ja väikekoskel).

Mustviires on Eestis ebaühtlase levikuga väiksearvuline haudelind. Pesitseb taimestikurikastel veekogudel ja püsivalt üleujutatud aladel. Pesapaik valitakse rangete kriteeriumite alusel, pesad asuvad ujutaimedel või roolademeil ning on ümbritsetud roostikuga, et munad veekogu lainetusega hukka ei saaks. Elupaiga kvaliteeti mõjutavad veetaseme kõikumine ja veetaimede eemaldamine (toob kaasa lainetuse mõju suurenemise, häirimise, pesa avatuse röövlindudele).

Seireandmetel on Lahepera järvel liigi arvukus vähenenud 250-300 paarilt (1996) 30-40 paarini (2015).

Väikekajakas pesitseb seltsinguliselt (sageli segakolooniates nt mustviirega) rohketoitelistel siseveekogudel keset roostikku asuvatel ujutaimedel või puhmastel. Peamisteks ohuteguriteks on veetaseme muutused, häirimised, vee saastamine ja pesitsuspaikade seisundi halvenemine. Lahepera järvel on arvukus vähenenud 50-60 paarilt (1996) 6-8 paarini (2015).

Tuttpütt eelistab Eestis siseveekogudest suuremaid keskmise toitainete- ja taimestikurikkusega järvi. Pesapaiga valikul on oluline kaldataimestiku olemasolu, eelistatult pesitseb roostikus. Ohuteguriks on alade soostumine, mille tõttu sobivad elupaigad nihkuvad roostiku väliserva, kus pesad on avatumad teistele ohuteguritele (tormid, kisklus). 2015. a pesitses Lahepera järvel 4-6 paari.

Väikeluik esineb Eestis vaid läbirändel. Oluline on madalaveeline taimestikurohke ala, kus toituda (põhiliseks toiduks on kaelus- ning kamm-penikeele sigipungad ja risoomid ning mändvetikad). Ohuks on toitumisalade seisundi halvenemine. Väikeluiged sõltuvad rände ajal väga oluliselt heast rändepeatuskohast, kus oleks kättesaadav kõrge proteiinisaldusega toit. Ohustavad ka muutused maakasutuses ja veekogude eutrofeerumine. Lahepera järvel võib peatuda rahvusvahelise linnuala kriteeriume ületaval arvul väikeluiki. 2006. a loendati sügisrändel 2000 isendit (2015. a aruande andmetel).

Väikekoskel esineb samuti vaid läbirändel. Oluline on puhkealadel varjetingimuste olemasolu taimede näol, kus kiskjate eest varjuda. Lahepera järvel võib peatuda rahvusvahelise linnuala kriteeriume ületaval arvul väikekosklaid. 2006. a loendati sügisrändel 425 isendit, 2015. a 90 isendit.

Lahepera järve peamiseks väärtuseks loetakse kuulumist Eesti olulisemate mustviire ja väikekajaka pesitsusalade hulka. Keskkonnaregistrisse on Lahepera järvel kantud III kaitsekategooria liigi mustviires leiukoht (keskkonnaportaali registrikood KLO9120842).

Pesitsevate liikide soodsa seisundi tagamiseks tuleb tagada, et säilivad puutumatusena alad, kus paiknevad suure tõenäosusega (oluline aspekt on see, et mustviire ja väikekajaka pesitsuskolooniad võivad aastate lõikes muutuda) mustviire ja väikekajaka pesitsuskolooniad. Kaldataimestiku ja sette eemaldamisega kaasnevad nendel aladel muutused ka veetaimestikus. Lahepera linnualal ei ole selliseid olulisi liike, kelle elupaigad häviksid kallaste kinnikasvamise tagajärjel. Pigem võib kallaste võsastumine ja roostumine teatud määral vähendada häirimist ning liigsete toitainete kandumist järve.

2015. a linnuseire aruanne kinnitas, et väikekajaka ja mustviire arvukus on languses. Aruandes on rõhutatud, et Lahepera järve võimalikul tervendamisel peaks linnustiku seisukohalt eelistama väliskoormuse mõju vähendamist. Oluline on olemasoleva soodsa taseme säilitamine ja edasise ülemäärase eutrofeerumise vältimine. Taimestiku ja setete eemaldamisega on suur oht lindude elu- ja pesitsuspaigad hävitada. Lahepera hoiuala kaitsekorralduskava kohaselt võib järve puhul seoses selle suure tähtsusega kalastikule olla aksepteeritav Peipsiga ühenduse süvendamine ning setete eemaldamine ilma haudelindude pesitsustingimuste hävimiseta pole mõeldav eelkõige järve lääneosas. Kui eemaldatava ala ligiduses leidubki mõne linnu pesapaik, on linnud võimelised kevadel kohanduma ning leidma pesa jaoks uue koha.

Lahepera järve ökoloogilise seisundi parandamise insenertehnilises tegevuskavas ja kava keskkonnamõju hindamise aruandes (2018) on välja toodud, et Natura loodusala ja linnuala kaitse-eesmärgiks olevate liikide soodsat seisundit järve kesine ökoloogiline seisund praegu ja lähiaastatel ei kahjusta. Projektis on lindude pesitsuspaigad potentsiaalsetest muda

eemaldamise aladest välja jäetud - kaldaalad sügavusega alla 1 m jäetakse puutumata. See tagab kaldaala rohke taimestikuga elupaika eelistatavate linnuala kaitse-eesmärgiks olevate liikide kaitse.

Lahepera loodusala

Lahepera looduslalal kaitstakse loodusdirektiivi I lisa nimetatud elupaigatüüpi vähe- kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130) ja direktiivi II lisa nimetatud liikide hariliku tõugja (*Aspius aspius*), hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) isendite elupaiku.

Vähe- kuni kesктоiteliste mõõdukalt kareda veega järved (3130)

Loodusala kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp vähe- kuni kesктоiteliste mõõdukalt kareda veega järved (3130) on piiritletud loodusala osaks olevas Peipsi järves.

Eemaldada soovitakse Lahe jõest ujuvsaar. Lahepera järve koos jõega võib lugeda vastavaks loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübile looduslikult rohketoitelised järved (3150), kuid Lahepera järv ei kuulu järve elupaigana hoiuala kaitse-eesmärkide hulka.

Lahepera järve ökoloogiline seisund on viimastel seirekordadel olnud erinevate elustikurühmade ja füüsikalise-keemiliste näitajate järgi pigem kesine. Peamine kesist seisundit põhjustav asjaolu on nii suur sisekoormus (suur fosfori hulk settes) kui ka väliskoormus valgalalt. Seisundi parandamise kõige olulisemaks meetmeks on välise, valgalalalt lähtuva koormuse vähendamine.

Harilik tõugjas

Vastavalt hariliku tõugja kaitse tegevuskavale (kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori käskkirjaga 30.10.2018 nr 1-1/18/284) kasutab liik Lahepera järve peamiselt talvitusaalana, kuna kudemine toimub kiirevoolulistel (kärestikulistel) kivise-kruusase põhjaga jõelõikudel.

Harilik hink, harilik võldas ja harilik vingerjas

Kõigi kolme liigi kaitse tegevuskavade eelnõude järgi ohustab nende liikide isendeid eelkõige elupaigaks oleva veekogu hüdro-morfoloogilise kvaliteedi halvenemine. Harilik hink ja harilik vingerjas eelistavad elupaigana pehmepõhjalisi ja taimestunud jõelõike ning järvedes elutsevad peamiselt litoraalivööndites ehk kohtades, kus kasvab põhjataimestik. Samades piirkondades toimub ka kudemine. Võldas koeb sarnaselt tõugjale, jõgedes kärestikulistel ja kiirveoolulistel jõelõikudel. Loodusala kaitse eesmärgiks olev vingerjas vajab kudemiseks taimestunud pehmepõhjalisi kalda-alasid.

Lahepera hoiuala kaitsekorralduskava kohaselt on kalastiku jaoks kõige olulisem ühenduse säilitamine Lahepera järve ja Peipsi järve vahel. Kaldaalade võsastumine põhjustab koelmute kvaliteedi langust ja pindalade vähenemist. Kalastiku hea seisundi säilitamise oluliseks eelduseks on Lahe jõe avatuse tagamine, et võimaldada kalade juurdepääs väärtuslikele kudealadele ja tagada järglaskonna suremuse vähenemine. Takistatud läbipääs Lahepera järve ja Peipsi vahel halvendab oluliselt Lahepera järve sigimis- ja elupaigalist väärtust. Lahe jõest setete eemaldamine parandaks ka jõe veevahetust; jõkke viiakse hapnikurikast värsket vett ja paraneb veekvaliteet.

Lahepera hoiuala

Lahepera hoiuala kaitse-eesmärk on (Vabariigi Valitsuse 01.06.2006 määrusele nr 129 „Hoiualade kaitse alla võtmine Tartu maakonnas“) loodusdirektiivi I lisa nimetatud

elupaigatüübi vähe- kuni kesktoiteliste mõõdukalt kareda veega järvede (3130) kaitse ja II lisas nimetatud liikide hariliku tõugja (*Aspius aspius*), hariliku hingi (*Cobitis taenia*), hariliku võldase (*Cottus gobio*) ja hariliku vingerja (*Misgurnus fossilis*) ning linnudirektiivi I lisas nimetatud liikide ja I lisas nimetamata rändlinnuliikide mustviire (*Chlidonias niger*), väikeluige (*Cygnus columbianus bewickii*), väikekajaka (*Larus minutus*), väikekoskla (*Mergus albellus*) ja tuttpüti (*Podiceps cristatus*) elupaikade kaitse.

Vastavalt looduskaitseaduse § 4 lõikele 3 on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused. Seaduse § 32 lõige 2 keelab hoiualal nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamise ja kahjustamise, mille kaitseks hoiuala moodustati, samuti tegevuse, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi. Kaitse-eesmärgiks nimetatud liikidest on Lahepera järvel keskkonnaportaali kantud mustviire ja vingerja leiukohad. 2015. a registreeriti pesitsusloenduste käigus 20 veelinnu või järvega seotud linnuliigi pesitsemine, sh väikekajaka pesitsemine 6-8 paarina ja mustviirese pesitsemine 30-40 paarina. Aruande kohaselt on mustviire ja väikekajaka pesitsevate paaride arv kiirelt vähenemas. Rändel kasutavad järve peatuspaigana väikekoskel ja väikeluik. Järv on vingerja kudemispaigaks.

Vastavalt looduskaitseaduse § 33 lg 5 punktile 3 hoiuala valitseja, olles hinnanud kavandatud tegevuse vastavust seaduse §-32 sätestatud nõuetele, keelab tööd, mis ohustavad hoiuala kaitstavate liikide elupaikade soodsa seisundi säilimist, mille tagamiseks hoiuala on moodustatud.

Muud kaitstavad loodusobjektid

Planeeritud tööde asukohta on veel registreeritud III kaitsekategooria putuka laiujur (*Dytiscus latissimus*) (keskkonnaportaali registrikood KLO9200876) leiukohaks. Piiritlemata II ja III kategooria kaitsealuste liikide elupaikades rakendub isendi kaitse (LKS § 48 lg 4).

3.6. kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Kui ujuvsaare eemaldamine viiakse läbi väljaspool kaitstavate lindude pesitsusperioodi (15.03-31.07) ei ole tegevusel eeldatavasti olulist mõju lindude elupaikadele ning seisundile.

3.7.ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 kohaselt võib projektile tegevusloa anda üksnes siis, kui otsustaja on Natura hindamise põhjal veendunud, et projekt ei mõjuta ebasoodsalt Natura ala kaitse-eesmärke ja ala terviklikkust. Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt seatakse kava või projektiga kaasneva mõju hindamisel Natura alale esikohale looduskaitse eesmärgid, mis tähendab, et kava või projekti elluviimine ei tohi Natura ala loodusväärtusi kahjustada ja otsustaja peab tegevuse lubamisel selles veendunud olema.

Euroopa Kohtu otsuste (C-387/15, C-388/15, C-521/12 jt) tõlgenduses peab alati põhjalikult hindama kavandatud tegevuse teadaolevat ja eeldatavat mõju loodus- ja linnuala kaitse-eesmärkidele ning tegevust võib lubada vaid juhul, kui negatiivne mõju on parimate olemasolevat teadmiste põhjal välistatud.

Jõest ujuvsaare eemaldamine on ühekordne tegevus piiratud alal ning võib eeldada, et see ei muuda olulisel määral Lahepera järve omadusi ning ei ohusta eeldatavalt järve seisundit, kui

välditakse setete kannet järve. Kavandataval tegevusel ei ole olulist mõju Lahepera järvele ja puudub negatiivne mõju kaitse-eesmärgiks olevale elupaigatüübile vähe- kuni kesктоiteliste mõõdukalt kareda veega järved (3130).

Lahepera hoiuala kalastiku kaitse peamiseks ja kõige efektiivsemaks kaitsekorraldusmeetmeks on märgitud setete eemaldamine Lahe jõest ehk tegevus on ala kaitsekorralduseks otseselt vajalik (KeHJS § 3 lg 1 punkt 2), millest lähtuvalt saab pidada ujuvsaare eemaldamist tegevuseks, millel on positiivne mõju Lahepera järve loodusala kaitse-eesmärgiks olevatele kalaliikide seisundile.

4. Eelhindangu järelendus

Keskkonnaameti hinnangul võib järelendada, et ujuvsaare eemaldamisel puudub oluline keskkonnamõju ja eeloodud tegevus ei kahjusta Lahepera loodusala loodusväärtusi ning ei mõjuta ebasoodsalt ala kaitse-eesmärke ja ala terviklikkust, mistõttu KMH algatamine ei ole vajalik alljärgnevatel põhjustel:

1. Kavandatud tegevus ei avaldada ebasoodsat mõju Natura 2000 võrgustikku kuuluva Lahepera hoiuala kaitse-eesmärkidele.
2. On välistatud, et tegevus avaldab püsivat ja pöördumatut ebasoodsat mõju Lahepera järvele ja ala terviklikkusele.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhusaastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
4. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariiolekordi või suurõnnetusi.
5. Tööde tegemisel keskkonnakaitseõuetele vastavalt on avariiolekordade esinemine vähetõenäoline.
6. Tööde teostamine ei ole lubatud looduslikult esinevate lindude pesitsusperioodil, milleks on ajavahemik 01.04 kuni 31.07.
7. **Töödega alustamisest tuleb teavitada keskkonnaametit.**
8. Tööde teostamisel tuleb kasutada töövõtteid, millega minimaliseeritakse heljumi kannet tööde piirkonnast kaugemale.
9. Ajutiste valingvihmade korral, mis tingivad kiire veetaseme tõusu veekogus, tuleb tööd katkestada.
10. Tööde tegemiseks kasutada töökorras tehnikat, vältida tuleb pinnase- ja veereostust.
11. Tööde käigus ei ole lubatud muuta veekogu kaldajoont (Eesti põhikaardile kantud veekogu lähtejoon).

KeHJS § 11 lõike 8¹ kohaselt KMH algatamata jätmise otsus peab muu hulgas sisaldama asjakohaseid KeHJS § 6¹ lõike 1 p 6 alusel esitatud kavandatava tegevuse erisusi või keskkonnameetmeid muidu ilmnedu võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks. Määruse nr 31 § 5 lõike 2 järgi, kui eelhindangu järelenduseks on kavandatava tegevuse KMH algatamata jätmine, esitatakse eelhindangus põhjendatud juhul ettepanekud vajalikeks keskkonnameetmeteks.

Lähtudes käesoleva eelhindangu tulemustest ning KeHJS § 6¹ lõike 1 punkti 6 kohasest teabest puudub vajadus kavandatava tegevuse erisuste või keskkonnameetmete järele muidu ilmnedu võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks.

II. MENETLUSOSALISTE ÄRAKUULAMINE

KeHJS § 11 lõike 2² alusel saatis Keskkonnaamet XX.XX.2024 kirjaga nr XX:XX-x keskkonnamõju hindamise algatamata jätmise otsuse eelnõu koos eelhinnangu ja veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu eelnõuga registreeringu taotlejale ja Peipsiääre Vallavalitsusele seisukoha küsimiseks. Ettepanekuid ja märkuseid eelnõudele ei esitatud/esitati.

III. OTSUSTUS

Lähtudes eeltoodust, veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu taotlusest, arvestades KeHJS § 3 lõike 1 punkti 2, § 6 lõike 2 punkti 22, § 9 lõiget 1, § 11 lõikeid 2, 2², 2³, 4, 8 ja 8¹, § 12 lõige 1¹ punkti 1, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõiget 1 ja § 15 punkti 8, keskkonnaministri 16.08.2017 määrust nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ **otsustab Keskkonnaamet:**

- 3.1. Jätta algatamata keskkonnamõju hindamine Jaano Reima veekeskkonnariskiga tegevuse taotluse menetluse raames.**
- 3.2. Täiendavad keskkonnauuringud ei ole vajalikud, samuti kavandatava tegevuse erisused ja keskkonnameetmed muidu ilmnedava võiva olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimiseks või ennetamiseks.**

(allkirjastatud digitaalselt)
Karina Laasik
juhtivspetsialist
veeosakond

Ülle Kass
spetsialist
looduskasutuse osakond

Marko Petrov
spetsialist
veeosakond